

RIISTAELÄIN- EKOLOGIAN PERUSTEITA

Tämä kalvosarja esittelee

- **EKOLOGIAN PERUSKÄSITTEITÄ**
- **IHMISEN VAIKUTUKSIA LUONTOON JA RIISTALAJIEN ELINYMPÄRISTÖIHIN**
- **ELÄINTEN SOPEUTUMISTA JA ERILAISIA KEINOJA SELVIYTYÄ LAJINA**
- **IHMISTÄ SAALISTAJANA JA LUONNON HYÖDYNTÄJÄNÄ**
- **MUUTAMIA TEHTÄVIÄ POHDITTAVAKSI**

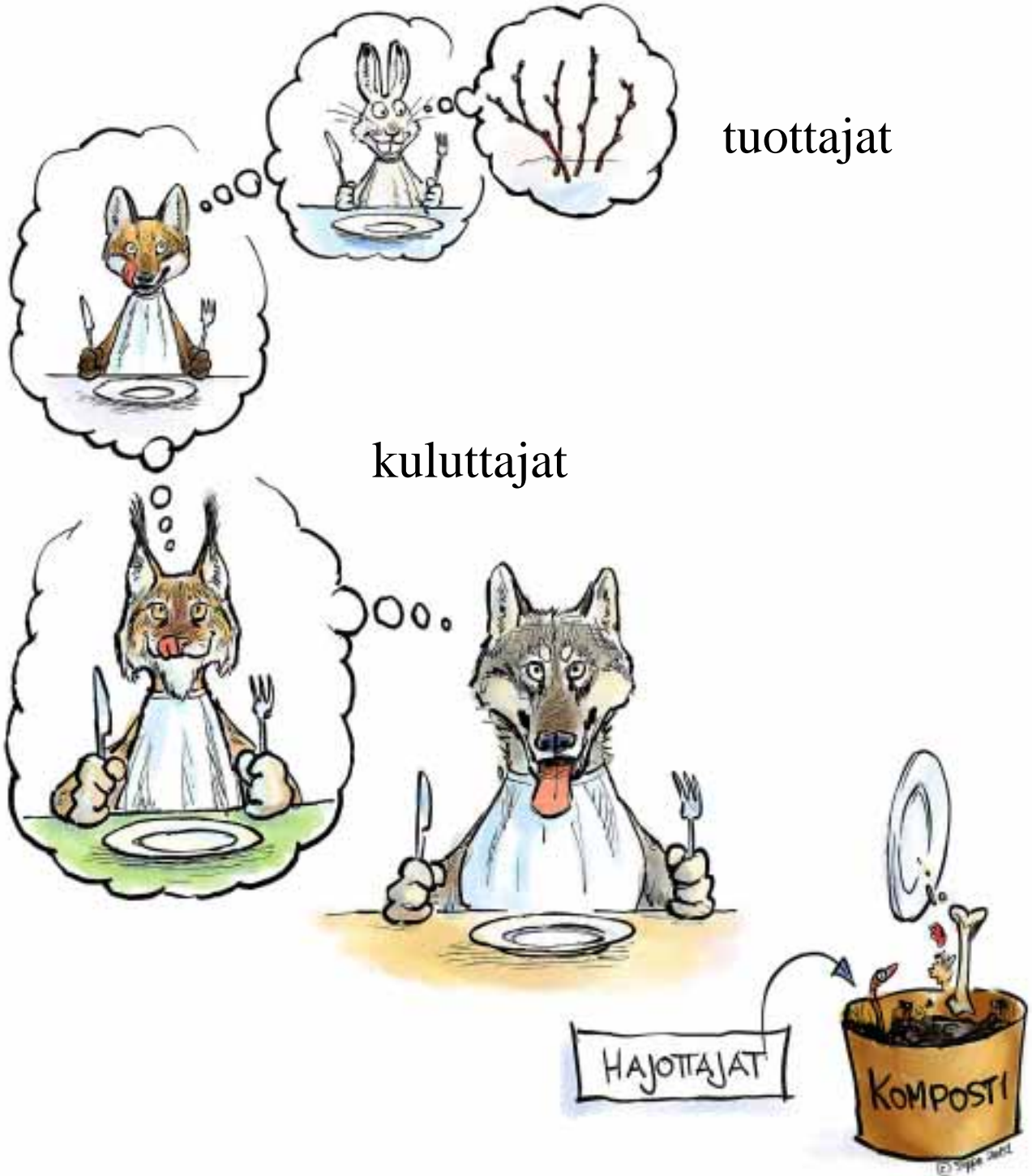

Teksti: Jukka Bisi

Kuvitus: Seppo Leinonen

RAVINTOKETJU

RAVINTOKETJU

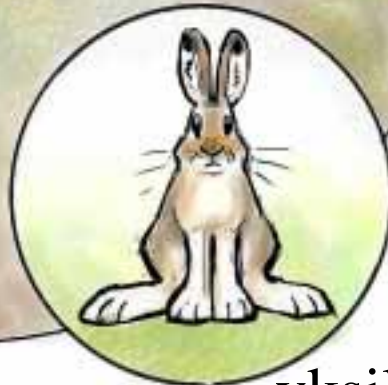
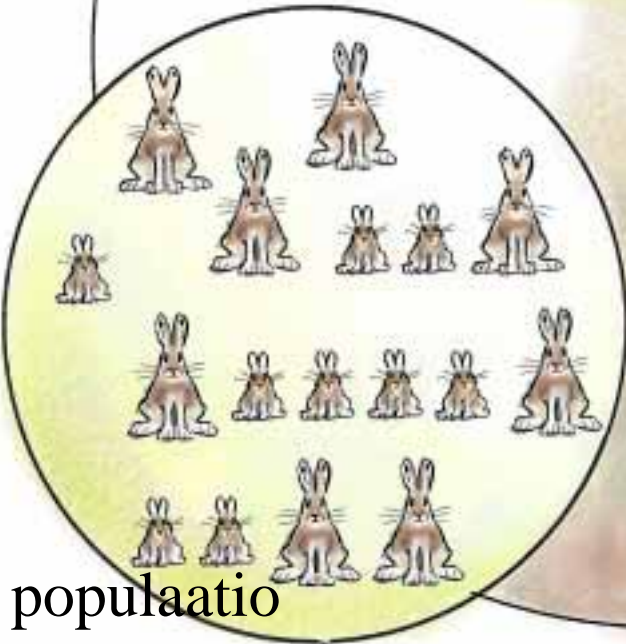
- KASVIT OVAT TUOTTAJIA
- NISÄKKÄÄT (MYÖS IHMINEN) JA LINNUT OVAT KULUTTAJIA
- ENERGIA VIRTAA JA AINE KIERTÄÄ RAVINTOKETJUISSA
- HAJOTTAJAT PALAUTTAVAT AINEEN TAKAISIN KIERTOON JA TUOTTAJIEN KÄYTTÖÖN

LUONNON ERI TASOJA

ekosysteemi

eliöyhteisö

LUONNON ERI TASOJA

- EKOSYSTEEMI ON ELÄINTEN, KASVIEN JA ELOTOMAN LUONNON MUODOSTAMA KOKONAISUUS
- EKOSYSTEEMI KOOSTUU TIETYSTÄ LAJISTOSTA ELI ELIÖYHTEISÖSTÄ
- ELIÖYHTEISÖN TIETYN LAJIN YKSILÖT MUODOSTAVAT POPULAATION

LISÄÄNTYMISEN ERI MALLEJA

SYNTYVYYS

- LISÄÄNTYMINEN TURVAA LAJIN SÄILYMISEN
- LISÄÄNTYMISMALLEJA: HIRVI TAI KARHU TEKEVÄT YHDEN TAI KAKSI JÄLKELÄISTÄ JA HOITAVAT NIITÄ PITKÄÄN
- MONET LAJIT (JÄNIKSET, KANALINNUT) TURVAAVAT LAJIN SÄILYMISEN SUURELLA JÄLKELÄISMÄÄRÄLLÄ, MUTTA JÄLKELÄISET ITSENÄISTYVÄT NOPEASTI

KUOLEVUUS

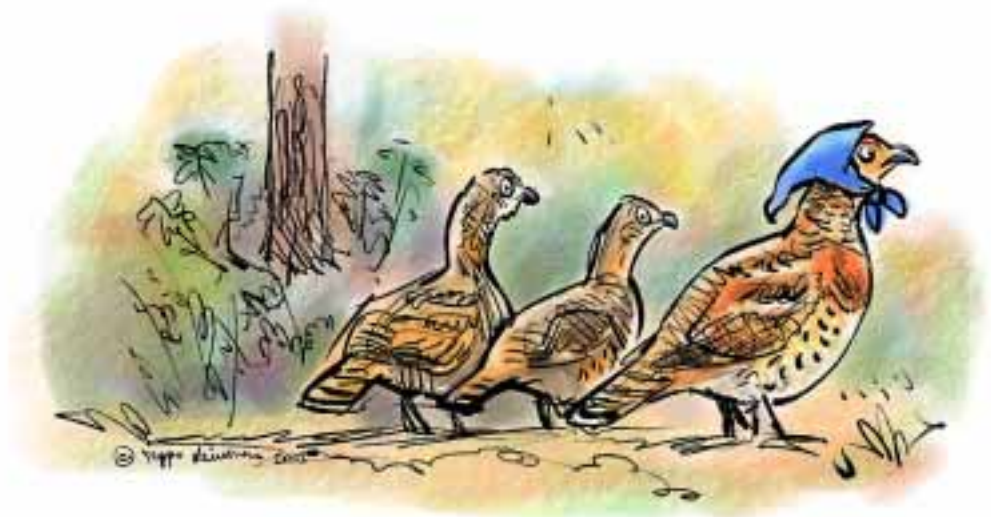

KUOLEVUUS

- SAALISTUS ON MERKITÄVIMPIÄ KUOLEVUUSTEKIJÖITÄ
- POPULAATION KUOLEVUUS KOOSTUU MYÖS RAVINTOKILPAILUSTA, LOISISTA, TAUDEISTA JA ONNETTOMUUKSISTA
- ERI KUOLEVUUSTEKIJÖIDEN MERKITYS RIIPPUU POPULAATION KOOSTA JA SAALISTAJIEN MÄÄRISTÄ

KUOLEVUUS

KUOLEVUUS

- MONIEN RAVINTOKETJUN ALAPÄÄSSÄ OLEVIEN LAJIEN LUONNONVARAINEN KUOLEVUUS ON SUURTA
- ESIMERKIKSI METSOTUTKIMUKSISSA ON TODETTU, ETTÄ LÄHES KAHDEN SADAN MUNAN TUOTOKSESTA VOI SYKSYLLÄ SELVITÄ SIIVILLEEN VAIN MUUTAMA POIKANEN. LISÄÄNTYMISTULOS KUITENKIN VAIHTELEE SUURESTI VUOSISTA RIIPPUEN

LIKKUVUUS

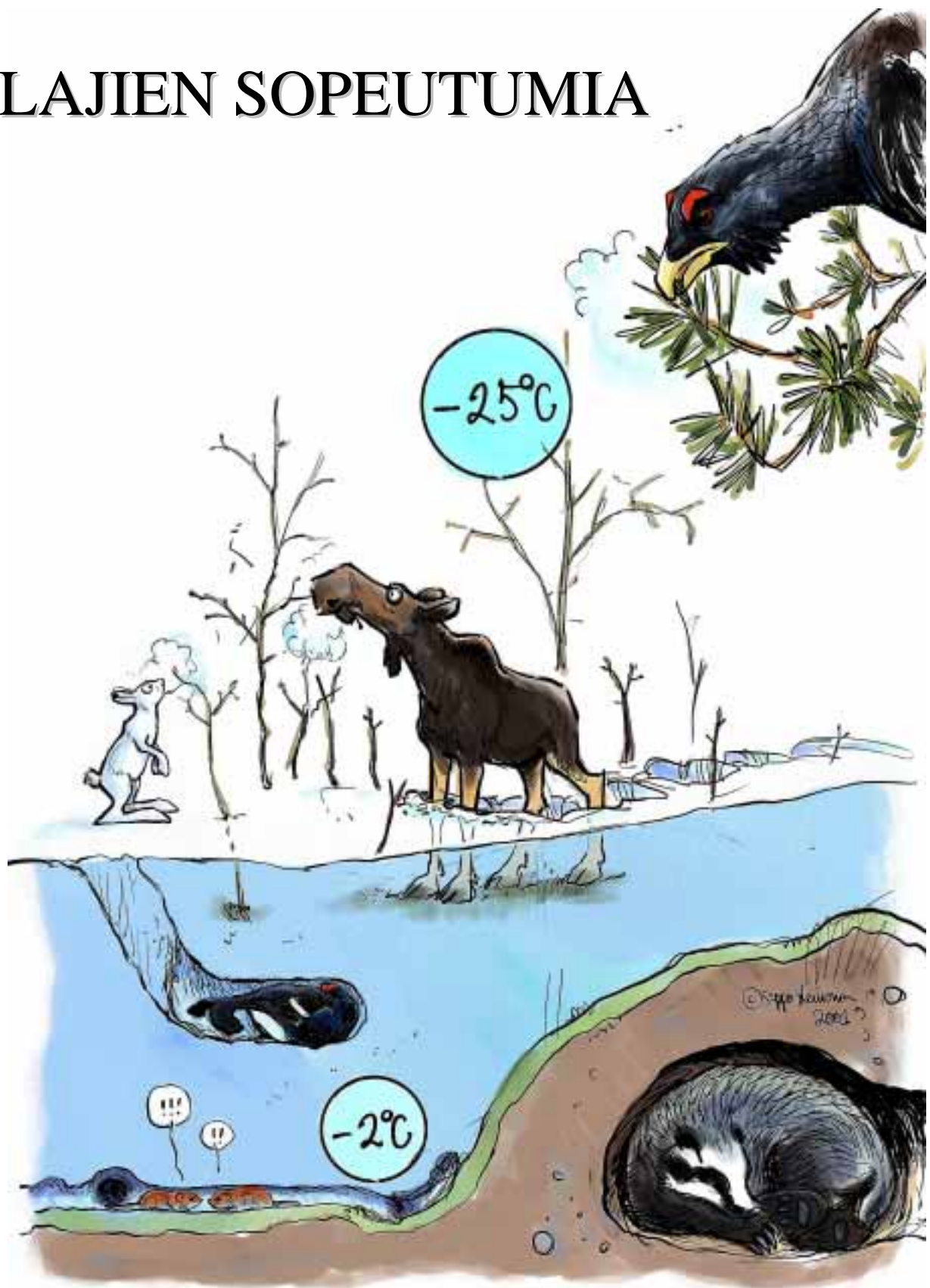

LIKKUVUUS, MUUTTO JA VAELLUKSET

- ELÄIMET PYRKIVÄT ASUTTAMAAN PARHAAT ASUINALUEET ENSIN, HUONOIMMAT VIIMEISEKSI
- ITSENÄISTYVÄT JÄLKELÄISET JOUTUVAT LEVITTÄYTYMÄÄN JA ETSIMÄÄN ITSE OMAN ELINPIIRIN
- JOSKUS MYÖS AIKUISET ELÄIMET MUUTTAVAT PITKIÄ MATKOJA PALAAMATTA TAKAISIN = MUUTTO, JOKA TURVAA LAJIN PERIMÄN MONIMUOTOISUUTTA.
- VUODENAIKAISMUUTTO: TALVEKSI ETELÄÄN JA KEVÄÄLLÄ POHJOISEEN LISÄÄNTYMÄÄN

LAJIEN SOPEUTUMIA

LAJIEN SOPEUTUMIA

- SUOMEN TALVI ON RIISTAELÄIMILLE VAATIVA
- ELÄIMET OVAT ”KEHITTÄNEET” SOPEUTUMIA :
TALVITURKKI, VÄRINVAIHTO, TALVIVARASTOT JOKO IHONALAIKRASVOINA TAI RUOKAVARASTOINA, LUMIKIEPIT, PITKÄT RAAJAT, LUMIKENGÄT, POLKUJEN TEKO JA HYVÄKSI KÄYTTÖ TALVELLA
- SOPEUTUMAT EVOLUUTION TULOSTA, MUTTA IHMISEN AIHEUTTAMIIN NOPEISIIN YMPÄRISTÖMUUTOKSIIN SOPEUTUMISONGELMIA

MUUTTUV A LUONTOMME

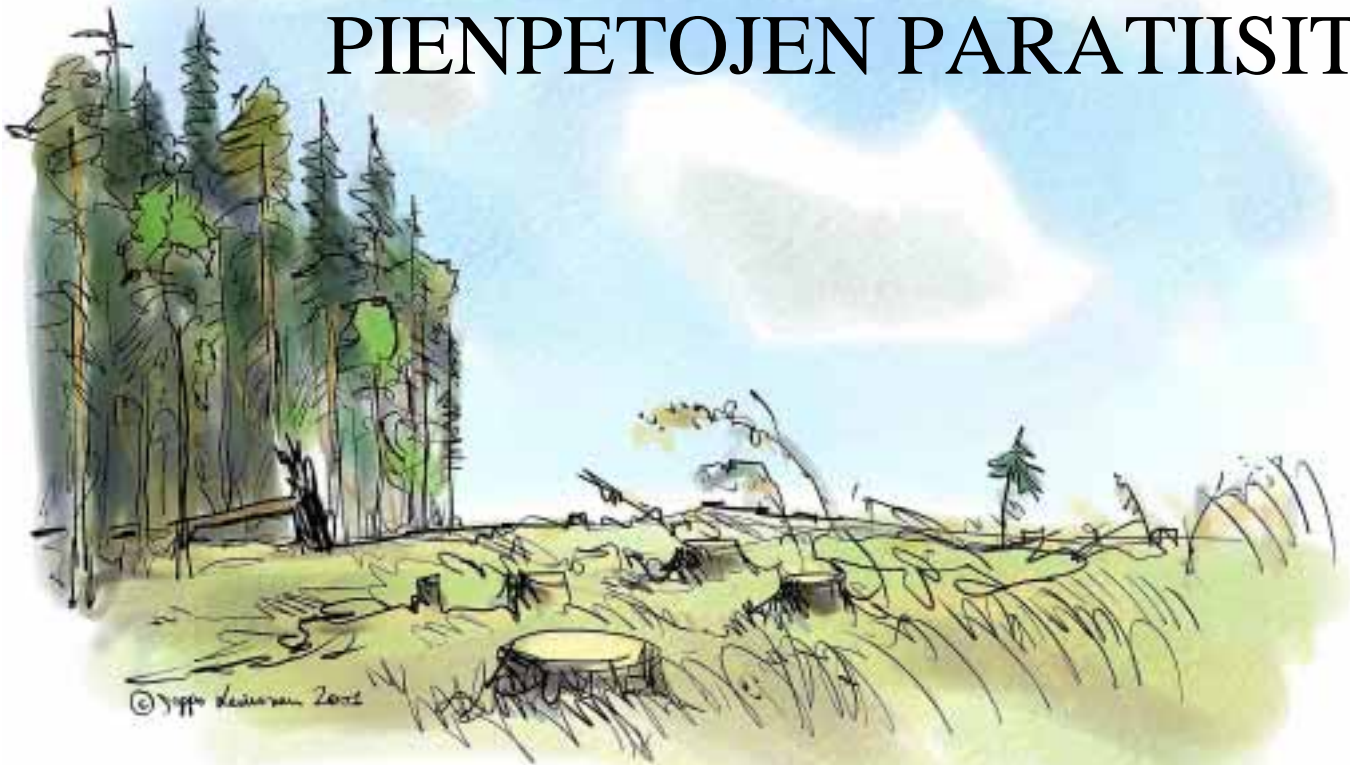

MUUTTUVA LUONTOMME

- SUOMEN METSIEN KÄSITTELY ON MUUTTANUT RIISTALAJISTON RUNSAUSSUHTEITA
- VERTAILU SUOMEN JA KARJALAN RIISTAMAILTA OSOITTAAN, ETTÄ SUOMESSA OVAT VAHVOILLA NUORTEN METSIEN LAJIT, VANHOJEN METSIEN LAJIT OVAT TAANTUNEET

PIENPETOJEN PARATIISIT

PIENPETOJEN PARATIISIT

- IHMISTOIMINNAN MUUTTAMAT ELINYM-PÄRISTÖT **SUOSIVAT PETOJA:** NIIDEN RAVINNON TARJONTA ON LISÄÄNTYNYT JA MYÖS SAALISTUS ON HELPOTTUNUT
- > AUKKOISET METSÄT, OJALINJAT, TIELINJAT YM.
- KASVANUT SAALISTUSPAINNE ON RASITUS MONILLE RIISTALINTUKANNOILLE

MUUTTUVAT PELTOYMPÄRISTÖT

© Jukka Lehto 2001

MUUTTUVAT PELTOYMPÄRISTÖT

- VILJELYALUEEN TALVINEN SUOJA- JA RAVINTO-TARJONTA SÄÄTELEVÄT PELTORIISTAKANTOJA
- PELTOYMPÄRISTÖISSÄ SALAOJITUS, RIKKASVIEN HÄVITTÄMINEN, LATOJEN LAHOAMINEN JA YLEISTY-NEET SYYSKYNNÖT UHKAAVAT ERITYISESTI PELTOPYYTÄ
- ONGELMANA PETOJEN HELPOTTUNUT SAALISTUS

MUUTTUVA LAJISTO

- Viime vuosikymmeninä taantuneita riistalajeja:
METSÄKANALINNUT, PELTOPYY, VESILINNUT
- Viime vuosikymmeninä runsastuneita riistalajeja:
HIRVI, METSÄPEURA, METSÄKAURIS, JÄNIS, KARHU, ILVES, KETTU (YM. PIENPEDOT) MAJAVAT

IHMINEN ON OSA LUONTOA !

IHMINEN ON OSA LUONTOA

- RAVINTOKETJUISSA IHMINEN EDUSTAA **HUIPPUPETOA**
- IHMISLAJIN TOIMEENTULO PERUSTUU LUONNON-
VAROJEN HYVÄKSIKÄYT-
TÖÖN: LAJIMME TULEVAI-
SUUDEN KANNALTA SEN
**TULISI OLLA KAIKIN TAVOIN
KESTÄVÄÄ**

RIISTAKANTOJEN SEURANTA

METSÄSTYKSEN PERUSTEET/ RIISTAKANTOJEN SEURANTA:

- **METSÄNRIISTA:**
RIISTAKOLMIOT,
HIRVIELÄINLASKENNAT,
SUURPETOYHDYSMIEHET
- **PELTORIISTA:**
PELTOKOLMIO, TALVISET
PELTOKANALINTUARVIOT
- **VESILINNUT:**
PARILASKENNAT, POIKUE-
LASKENNAT

KESTÄVÄ KÄYTTÖ

METSÄSTYKSEN PERUSTEET KESTÄVÄ KÄYTTÖ

- KOTITARVEMETSÄSTYKSESSÄ HYÖDYNNETÄÄN RIISTALAJIEN TUOTTOA TUOTTAVAA KANTAA VÄHENTÄMÄTTÄ
- RIISTAKANTOJEN TULEE SÄILYÄ SUKUPOLVELTA TOISELLE
- KESTÄVÄN METSÄSTYKSEN KOHTEENA OLEVAN LAJIN TUOTTAVUUS ON KORKEAMPI KUIN METSÄSTÄMÄTTÖMÄN KANNAN

METSÄSTYS LUONNONHOITONA

METSÄSTYKSEN PERUSTEET

METSÄSTYS

LUONNONHOITO

- OIKEIN TOTEUTETTUNA
METSÄSTYKSELLÄ VOIDAAN
KORJATA IHMISTOMINNAN
AIHEUTTAMA EPÄTASAPAINO:
PIENPETOJEN JA
VARISLINTUKANTOJEN SÄÄTELY,
HIRVIKANNAN SÄÄTELY
- VOIDAAN MYÖS POISTAA
VAHINGOLLINEN LAJI TIETYSTÄ
ELIÖYHTEISÖSTÄ: MINKKI
LINTUSAARELTA TAI KANADAN
MAJAVAYHDYSKUNTA EUROOPAN
MAJAVAPOPOPULAATION
TUNTUMASTA

IHMISEN REVIIRIN PUOLUSTUSTA

METSÄSTYKSEN PERUSTEET IHMISEN REVIIRIN PUOLUSTUSTA

- KASVAVA KARHUKANTA ON TUONUT UUDEN ONGELMAN: TAAJAMIIN JA PIHAPIIREIHIN RUOAN HAKUUN PYRKIVÄT KARHUT
- NIITÄ VOIDAAN KARKOITTA A, MUTTA JOSKUS TÄLLAISIA YKSILÖITÄ ON AMMUTTAVA
- METSÄSTYS ON KEINO OPETTA A JA JALOSTAA KARHUKANTAA PYSYMÄÄN METSISSÄ
- HIRVIKOLAREIDEN VÄHENTÄMINEN VOI EDELLYTTÄÄ TEHOVEROTUSTA

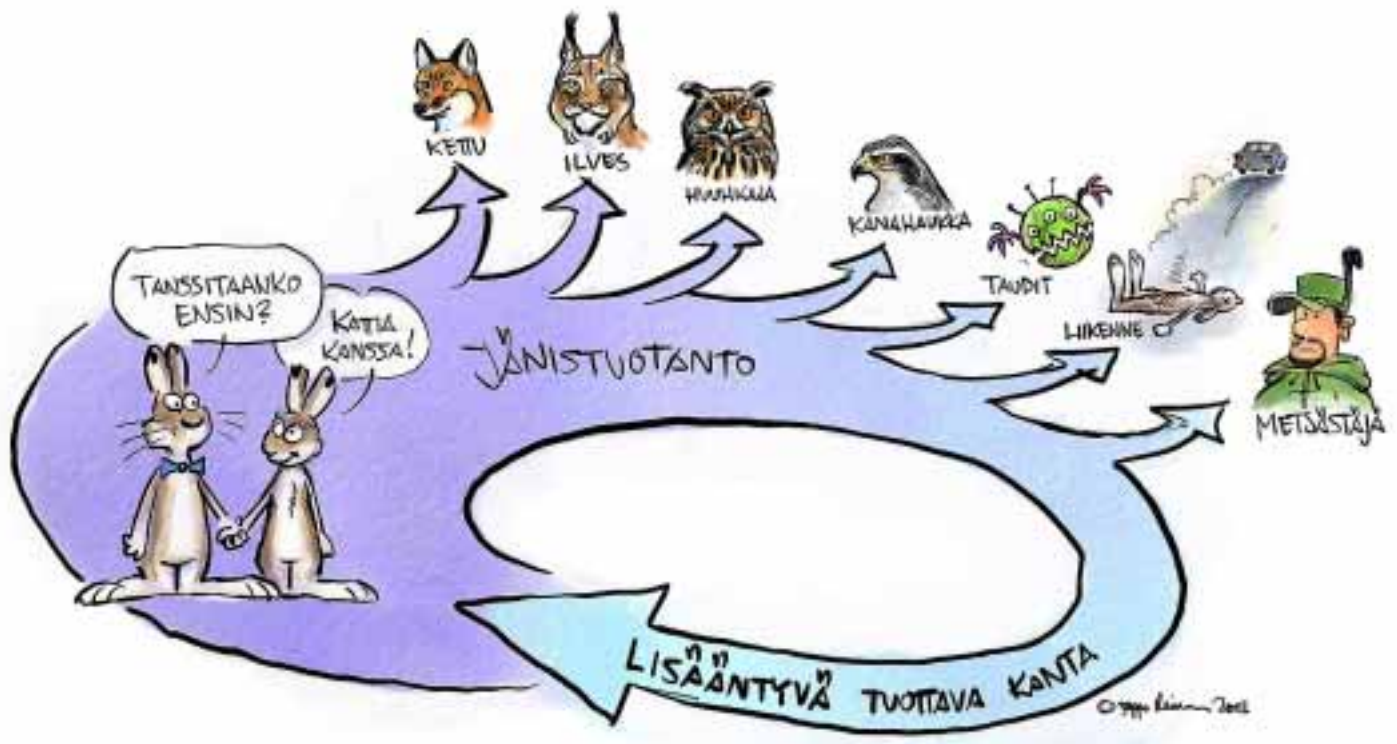

KESTÄVÄ VEROTUS

MALLI 1:

IHMINEN VIE VAIN OSAN TUOTOSTA
MUIDEN SAALISTAJIEN RINNALLA

KESTÄVÄ VEROTUS

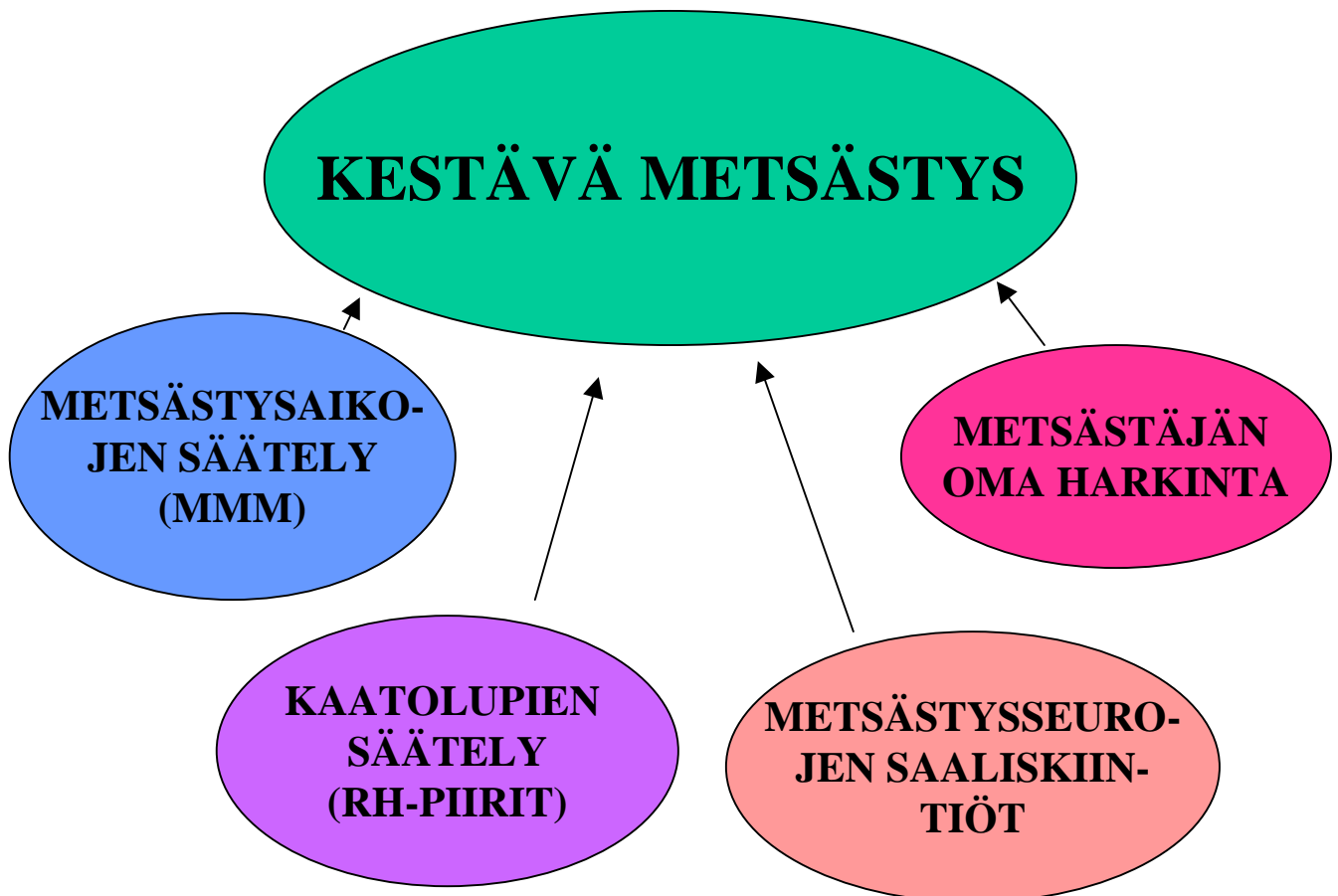
MALLI 2:

JOILLAIN LAJEILLA VOI LÄHES KOKO
TUOTTO PÄÄTYÄ PATAAN =
KANTAA SÄÄTELEVÄ VEROTUS

METSÄSTYKSEN PERUSTEET

- **KESTÄVÄN KÄYTÖN
PERIAATE TOTEUDUT-
TAVA:**

METSÄSTYKSEN PERUSTEET

- METSÄSTYKSEN ON MYÖS
OLTAVA EETTISESTI
KESTÄVÄÄ

KESKUSTELUN AIHEITA METSÄS- TYKSEN ETIIKASTA

- **EDUSTAAKO IHMINEN ENÄÄ LUONTOA JA OLEMMEKO OSA LUONNON EKOSYSTEEMEJÄ?**
- **KUN IHMINEN ON TOIMINNALLAAN SEKOITTANUT LAJIEN VÄLISIÄ LUONNOLLISIA RUNSAUSSUHTEITA, ONKO METSÄSTYS OIKEA KEINO YRITTÄÄ KORJATA TILANNETTA?**
- **MIKSI AHVENEN ONKIMINEN JA TAPPAMINEN EI AIHEUTA IHMISYHTEISÖSSÄ JA SEN MEDIOISSA VASTUSTUSTA SAMALLA TAVALLA KUIN VAIKKAPA JÄNIKSEN TAPPAMINEN?**
- **ELÄINTEN TEHOTUOTANTO VAI METSÄSTYS ? KUMPI ON PAREMPI LUONNON KANNALTA JA ELÄINYKSILÖIDEN KANNALTA?**

TEHTÄVIÄ 1

- NOIN 50 HEHTAARIN KOKOISELLE SAARELLE ILMESTYY KANTAVA JÄNIS JA SE PENIKOI SIELLÄ. SAARELLA EI OLE PETOJA, MUTTA JÄNIKSELLE SOPIVAA RAVINTOA RUNSAASTI, POHDI MITÄ JÄNISKANNALLE TAPAHTUU. MIETI ERI VAIHTOEHTOMALLEJA.

TEHTÄVIÄ 1

- VAIHTOEHTOMALLIT:
- 1. JÄNISKANTA LISÄÄNTYY VAPAASTI ILMAN SAALISTUSTA
- 2. ALUEELLE ILMESTYY JOSSAIN VAIHEESSA KETTUJA
- 3. JÄNISKANNAN SÄÄTELYÄ HOIDETAANKIN KESTÄVÄSTI METSÄS-TÄSTÄMÄLLÄ

TEHTÄVIÄ 2

- JOLLEKIN ALUEELLE SIIRRETÄÄN METSÄPEUROJA. ENSIN KANTA LÄHTEE KASVAMAAN, MUTTA SITTEEN ALUEELLE ILMESTYY KARHU, JOKA ERIKOISTUU KEVÄISTEN PEURANVASOJEN TAPPAMISEEN. PEURAKAN- NAN LISÄÄNTYMINEN PYSÄHTYY. PITÄISIKÖ IHMISEN PUUTTUA TILANTEESEEN? JA JOS NIIN MITEN?

